

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ |

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ||

శ్రీమద్వాల్మీకీయరామాయణం

|| సుందరకాండం ||

అష్టచత్వారింశః సర్గః

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

*This was typeset using L^AT_EX, skt, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
అష్టచత్వారింశః సర్గః

ఇంద్రజిద్ధనుమతో ర్యుద్ధమింద్రజిద్ధివ్యాస్త్రబంధనబద్ధస్య హనుమతో రావణస్య
రాజసభాయాం గమనం

తతస్తు రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా
హనూమతాక్షే నిహతే కుమారే ।
మనః సమాధాయ స దేవకల్పం
సమాదిదేశేంద్రజితం సరోషః ॥ 5.48.1 ॥

త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రభృతాం వరిష్ఠః
సురాసురాణామపి శోకదాతా ।
సురేషు సేంద్రేషు చ దృష్టకర్మా
పితామహారాధనసంచితాస్త్రః ॥ 5.48.2 ॥

త్వదస్త్రబలమాసాద్య ససురాః సమరుద్ధణాః ।
న శేకుః సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః ॥ 5.48.3 ॥

న కశ్చిత్ త్రిషు లోకేషు సంయుగేన గతశ్రమః ।
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః ।
దేశకాలప్రధానశ్చ త్వమేవ మతిసత్తమః ॥ 5.48.4 ॥

న తేఽస్త్యశక్యం సమరేషు కర్మణాం
న తేఽస్త్యకార్యం మతిపూర్వమంత్రణే ।

న సోఽస్తి కశ్చిత్ త్రిషు సంగ్రహేషు
న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ॥ 5.48.5 ॥

మమానురూపం తపసో బలం చ తే
పరాక్రమశ్చస్త్రబలం చ సంయుగే।
న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే
మనః శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థం॥ 5.48.6 ॥

నిహతాః కింకరాః సర్వే జంబుమాలీ చ రాక్షసః।
అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రగామినః॥ 5.48.7 ॥

బలాని సుసమ్మద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ।
సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః।
న తు తేష్యేవ మే సారో యస్త్యయ్యరినిషూదన॥ 5.48.8 ॥

ఇదం చ దృష్ట్వా నిహతం మహద్ బలం
కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ।
త్వమాత్మనశ్చాపి నిరీక్ష్య సారం
కురుష్య వేగం స్వబలానురూపం॥ 5.48.9 ॥

బలావమర్దస్త్యయి సన్నికృష్టే
యథా గతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ।
తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ
సమారభస్వాస్త్రభృతాం వరిష్ఠం॥ 5.48.10 ॥

న వీర సేనా గణశశ్చ్యవంతి
న వజ్రమాదాయ విశాలసారం।
న మారుతస్యాస్తి గతిప్రమాణం
న చాగ్నికల్పః కరణేన హంతుం॥ 5.48.11 ॥

తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్
 స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా |
 స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్య వీర్యం
 వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ || 5.48.12 ||

న ఖల్వియం మతిశ్రేష్ఠ యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహం |
 ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా || 5.48.13 ||

నానాశస్త్రేషు సంగ్రామే వైశారద్యమరిందమ |
 అవశ్యమేవ బోద్ధవ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే || 5.48.14 ||

తతః పితుస్తద్ వచనం నిశమ్య
 ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః |
 చకార భర్తారమతిత్వరేణ
 రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః || 5.48.15 ||

తతస్త్వైః స్వగణైరిష్టైరింద్రజిత్ ప్రతిపూజితః |
 యుద్ధోద్ధతకృతోత్సాహః సంగ్రామం సంప్రపద్యత || 5.48.16 ||

శ్రీమాన్ పద్మవిశాలాక్షో రాక్షసాధిపతేః సుతః |
 నిర్జగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వణి || 5.48.17 ||

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగై -
 ర్వాప్యమ్రైశ్చతుర్భిః స తు తీక్ష్ణదంష్ట్రైః |
 రథం సమాయుక్తమసహ్యవేగః
 సమారురోహేంద్రజిదింద్రకల్పః || 5.48.18 ||

స రథీ ధన్వినీ శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః |
 రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్ యత్ర సోఽభవత్ || 5.48.19 ||

స తస్య రథనిర్ఘోషం జ్యాయనం కార్ముకస్య చ |
నిశమ్య హరిపీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్ || 5.48.20 ||

ఇంద్రజిచ్ఛాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాః |
హనూమంతమభిప్రేత్య జగామ రణపండితః || 5.48.21 ||

తస్మింస్తతః సంయతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ |
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవు -
ర్మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః || 5.48.22 ||

సమాగతాస్తత్ర తు నాగయక్షా
మహార్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః |
నభః సమావృత్య చ పక్షిసంఘా
వినేదురుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః || 5.48.23 ||

ఆయాంతం స రథం దృష్ట్వా తూర్ణమింద్రధ్వజం కపిః |
ననాద చ మహానాదం వ్యవర్ధత చ వేగవాః || 5.48.24 ||

ఇంద్రజిత్ స రథం దివ్యమాశ్రితశ్చిత్రకార్ముకః |
ధనుర్విస్ఫారయామాస తడిదూర్జితనిఃస్వనం || 5.48.25 ||

తతః సమేతావతి తీక్ష్ణవేగా
మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ |
కపిశ్చ రక్షోఽధిపతేస్తనూజః
సురాసురేంద్రావివ బద్ధవైరౌ || 5.48.26 ||

స తస్య వీరస్య మహారథస్య
ధనుష్కృతః సంయతి సమ్మతస్య |

శరవ్రవేగం వ్యహానత్ ప్రవృద్ధ -
శ్చచార మార్గే పితురప్రమేయః || 5.48.27 ||

తతః శరానాయతతీక్షణశల్యాన్
సుపత్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాః |
ముమోచ వీరః పరవీరహంతా
సుసంతతాః వజ్రసమానవేగాః || 5.48.28 ||

తతః స తత్స్వందననిఃస్వనం చ
మృదంగభేరీపటహస్వనం చ |
వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య
నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పపాత || 5.48.29 ||

శరాణామంతరేష్వాశు వ్యావర్తత మహాకపిః |
హరిస్తస్యాభిలక్ష్యస్య మోక్షయః లక్ష్యసంగ్రహం || 5.48.30 ||

శరాణామగ్రతస్తస్య పునః సమభివర్తత |
ప్రసార్య హస్తౌ హనుమానుత్పపాతానిలాత్మజః || 5.48.31 ||

తావుభౌ వేగసంపన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ |
సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమం || 5.48.32 ||

హనూమతో వేద న రాక్షసోఽంతరం
న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోఽంతరం |
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః
సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ || 5.48.33 ||

తతస్తు లక్ష్మ్యే స విహన్యమానే
శరేష్వమోఘేషు చ సంపతత్సు |

జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా || 5.48.34 ||

తతో మతిం రాక్షసరాజసూను -
శ్చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే |
అవధ్యతాం తస్య కపేః సమీక్ష్య
కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థం || 5.48.35 ||

తతః పైతామహం వీరః సోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః |
సందధే సుమహాతేజాస్తం హరిప్రవరం ప్రతి || 5.48.36 ||

అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రత్త్వవిత్ |
నిజగ్రాహ మహాబాహుం మారుతా త్మజమింద్రజిత్ || 5.48.37 ||

తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః |
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత చ మహీతలే || 5.48.38 ||

తతోఽథ బుద్ధ్వా స తదస్త్రబంధం
ప్రభోః ప్రభావాద్ విగతాల్పవేగః |
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ
విచింతయామాస హరిప్రవీరః || 5.48.39 ||

తతః స్వాయంభువైర్మంత్రైర్భ్రహ్మాస్త్రం చాభిమంత్రితం |
హనూమాంశ్చింతయామాస వరదానం పితామహాత్ || 5.48.40 ||

న మేఽస్య బంధస్య చ శక్తిరస్తి
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్ |
ఇత్యేవమేవం విహితోఽస్త్రబంధో
మయాఽఽత్మయోనేరనువర్తితవ్యః || 5.48.41 ||

స వీర్యమస్త్రస్య కపిర్విచార్య
 పితామహోనుగ్రహమాత్మనశ్చ |
 విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా
 పితామహోజ్ఞామనువర్తతే స్మ || 5.48.42 ||

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే |
 పితామహమహేంద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ || 5.48.43 ||

గ్రహణే చాపి రక్షోభిర్మహాన్యే గుణదర్శనం |
 రాక్షసేంద్రేణ సంవాదస్తస్మాద్ గృహ్లాంతు మాం పరే || 5.48.44 ||

స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా
 సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః |
 పరైః ప్రసహ్యోభిగత్నైర్నిగృహ్య
 ననాద తైస్తైః పరిభర్త్యమానః || 5.48.45 ||

తతస్తే రాక్షసా దృష్ట్వా వినిశ్చేష్టమరిందమం |
 బబంధుః శణవల్కైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః || 5.48.46 ||

స రోచయామాస పరైశ్చ బంధం
 ప్రసహ్య వీరైరభిగర్హణం చ |
 కౌతూహాలాన్మాం యది రాక్షసేంద్రో
 ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః || 5.48.47 ||

స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్ |
 అస్త్రబంధః స చాన్యం హి న బంధమనువర్తతే || 5.48.48 ||

అథేంద్రజిత్ తం ద్రుమచీరబద్ధం
 విచార్య వీరః కపిసత్తమం తం |

విముక్తమస్త్రేణ జగామ చింతా -

మన్యేన బద్ధోఽప్యనువర్తతేఽస్త్రం || 5.48.49 ||

అహో మహాత్ కర్మ కృతం నిరర్థం

న రాక్షసైర్మంత్రగతిర్విమృష్టా |

పునశ్చ నాస్త్రే విహతేఽస్త్రమన్యత్

ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే || 5.48.50 ||

అస్త్రేణ హనుమాన్ ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యతే |

కృష్యమాణస్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బంధైర్నిపీడితః || 5.48.51 ||

హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాలముష్టిభిః |

సమీపం రాక్షసేంద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః || 5.48.52 ||

అథేంద్రజిత్ తం ప్రసమీక్ష్య ముక్త -

మస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః |

వ్యదర్శయత్ తత్ర మహాబలం తం

హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే || 5.48.53 ||

తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమం |

రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ || 5.48.54 ||

కోఽయం కస్య కుతో వాపి కిం కార్యం కోఽభ్యుపాశ్రయః |

ఇతి రాక్షసవీరాణాం దృష్ట్వా సంజజ్ఞిరే కథాః || 5.48.55 ||

హన్యతాం దహ్యతాం వాపి భక్ష్యతామితి చాపరే |

రాక్షసాస్త్రత సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్ || 5.48.56 ||

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా

స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే |

దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్

గృహం మహారత్నవిభూషితం చ || 5.48.57 ||

స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమం |

రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణమితస్తతః || 5.48.58 ||

రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః |

తేజోబలసమాయుక్తం తపంతమివ భాస్కరం || 5.48.59 ||

స రోషసంవర్తితతామ్రదృష్టి -

ర్దశాననస్తం కపిమన్వవేక్ష్య |

అథోపవిష్టాన్ కులశీలవృద్ధాన్

సమాదిశత్ తం ప్రతి ముఖ్యమంత్రీన్ || 5.48.60 ||

యథాక్రమం తైః స కపిశ్చ పృష్టః

కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ |

నివేదయామాస హరీశ్వరస్య

దూతః సకాశాదహమాగతోఽస్మి || 5.48.61 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టచత్వారింశః సర్గః ||